

Íktatószám

Budapestre vonatkozó ujságcikkek

Osztályozás

Tárgy

92

Hely

Kalmár Endre

Idő

"1910"

Személy

Forrás:

Bpesti hírlap.

Bp.

(Hely)

1910

(Idő)

10/17.

(Köt. v.)

Kalmár Endre.

Budapest, ápr. 16.

A mai nemzedék már alig ismeri a most elhunyt Kalmár Endre nevét — pedig ezt a nevet általános nagyrabecsülés tette országszerte tiszteltté: viselője néhány évtized előtt a kegyesrend nagytekintélyű főnöke, egy félszázad előtt az ország egyik legjelesebb tanára volt. Hosszu és szép múlt áll mögötte: megfutotta pályáját olyképpen, hogy másoknak csak hasznot, önmagának pedig csak nemes örömöket szerzett. Nála valóban visszajáról igaz a sokszor idézett mondás: Quem dii odere, paedagogum fecere; hosszú tanári pályája s az iskolával azontul is kapcsolatos munkálkodása hatalmas sikereknek volt a szerzője.

Mikor volt tanítványai — legtöbbjük bizony már szintén öreg ur — a visszaemlékezés tükrében föllevenítik tanáruk alakját, szavaikban még ott cseng a lelkesedés és ragaszkodás frissesége. Kalmár tanári sikereinek egyik legfőbb titka az ő *harmónikus egyénisége*, a mely egyszerre lebilincselte tanítványait, de mindazokat is, a kik vele csak valaha érintkeztek. Nála egyenlő sulyban volt mindig a szív és az ész: meleg, igaz szív s e mellett higgadt, megfontolt fej. Arcán ott honolt a nyájasság, a melynek sugara rögtön utat talál a gyermeki szívekbe, — s klasszikus zamatú beszédében megnyilatkozott a nagyművelt

ségű férfiú, a kitől sokat és szívesen tanulhat az ifjúság. Valóban ilyen harmónikus egyén való a tanári pályára: fogékony ifju szívre csak az tud hatni igazán, a kinek egyénisége elárulja, hogy lelkében összhang uralkodik.

Kalmár tanári pályája szomorú korban kezdődött: az ötvenes években, a mikor bűn volt magyarnak lenni, magyar tanárnak pedig kész veszedelem. A pesti gimnáziumban tanított legtovább, körülbelül husz éven át s először éppen az ötvenes évek közepén. Erős magyar érzésével valósággal hivatást töltött be ekkor az ifjúság között tanártársaival együtt. Vörösmarty temetésén az ifjúságnak nem volt szabad megjelennie, de Kalmár osztályának ablakai a Városház-térre nyitak: onnan adták meg a tiszteletet a halhatatlan költőnek, mikor arra vitték tetemét s hazafias versei elszavalásával vésték szívükbe a hazaszeretet ígét.

Kalmár maga is költői lélek, a ki számos hazafias verset írt ebben az időben s így ama derék íróink közé tartozott, kik a nehéz időben megtanították a nemzetet hinni és remélni. E versek legnagyobbbrészt Nagy Ignác Hölgyfutárjában jelentek meg. Később letette a lantot, de a költészetet élete végéig szerette s örült, ha tanítványai között írói tehetséget fedezett föl, a mint erről Tóth Béla is megemlékezett s Rákosi Viktor is tanuszkodhatik.

Az iskolában a magyar- és latinnyelvet s történelmet tanította legtöbbször. Különösen

mint történelemtanárt emlegetik volt tanítványai: magyarázatai híresek voltak s azokat az ifjúság annyira szerette s oly figyelemmel hallgatta, hogy ilyenkor templomi csönd uralkodott a teremben. Kalmár meg tudta eleveníteni a múltat az ifjúság előtt s mély érzelmeket tudott kelteni előadásával. Nála a történelem nem volt aprólékos adatok halmaza, hanem a multnak tanulságos képe, a melybe az ő páratlanul szép előadása lelket tudott önteni. A történettanításnak ezt a rétori irányát ujabban kiszorítja a modern iskola, pedig hatalmas volt a képző ereje; de az is igaz, hogy Kalmárhoz hasonló kitűnő előadók kellenek hozzá.

Kalmárt kiváló tehetsége, feddhetetlen egyházas érzése s mindenképpen vezéri egyénisége juttatta a rendfőnöki székbe is. Igen fontos időkben viselte a kegyesrendnek megtisztelő, de nagy felelősségű s körültekintő munkát kívánó rendfőnöki tisztét. Az 1883. XXX. törvény-cikk értelmében egészen átalakult a rendi tanárképzés: míg addig a rend nevelte tanárait, ezután kötelező lett a rendi tanárjelöltekre is az egyetem látogatása s a tanárvizsgálat az országos bizottság előtt. Kalmárra várakozott a föladat, hogy a rend tiszteletreméltó pedagógiai hagyományai, a melyeknek annyi sikerét köszönhette, s az új idők követelte tanárképzés harmóniába kerüljenek; s valóban nagy gondja volt rá, hogy a tanárban el ne vesszen a szerzetes s a szerzetes tudjon a modern viszonyok között is helyt állni tudományával. Az új irányu

tanárképzés s a modernebb idők kívánta új iskolák nagy anyagi terhet róttak a rendre, de Kalmár körültekintő vezetése e tekintetben is kiállotta a próbát s főnöksége a rend anyagi fellendülésével végződött.

Mint rendfőnöknek többször volt alkalma ragyogtatni jeles szónoki képességét; szépen

lála után, a mint részvénytílatkozataik is tanusítják. Rendtársai pedig tisztelik benne egy jeles rendfőnök emlékét, a kinek a kegyesrend újabb fejlődésében nagy szerep jutott s a ki rendje föllendítésével a hazai iskolaügynek és műveltségnek is maradandó szolgálatokat tett.

P. A.

gördülő magyaros beszédén, a meggyőződésről s a szív melegéről tanuskodó mondatain mindig érzett bizonyos klasszikus íz, az ő klasszikus műveltségének tanúságaképpen. S valóban ez egyébként is eszünkbe jutott, ha vele beszélgettünk: ő még a régi iskola tanítványa, a melyből azok a derék, kötelességüket hiven teljesítő, szilárd jellemű magyarok kerültek ki, a kiknek egyéniségéből hiányzott az a rohanva sietés, mely a modern embert jellemzi. Mindig igyekezett teljesen betölteni azt a munkakört, a melyet éppen elfoglalt s munkája jutalmául megelégedett a jól végzett kötelesség öntudatával. Szerény ember volt, a ki nem kereste a kitüntetést, ámde érdemei miatt kitüntetésekben is részesült.

Munkás életét hosszú és szép öregség jutalmazta: elméje végig megőrizte frissességét, lelke gazdagon ömlő humorát s szeretetét minden szép és nemes iránt. Bámulatos volt emlékezőtehetsége: a fiatalabb korában megtanult verseket például még utolsó éveiben is hibátlanul tudta. Mikor még élt az ismert nevű filozófus, Horváth Cirill, Kalmár nem egyszer derítette föl azoknak az ékesen gördülő, de homályos értelmű verseknek elmondásával, melyeket Horváth fiatalabb éveiben írt s Kalmár még ugyanakkor megtanult.

Különös öröme felt benne, ha volt tanítványainak sikereiről hallott s erre nagyon sokszor volt alkalma. Tanítványai között sok neves emberünk van a közélet minden terén; ime egy páran, a kiknek nevét hamarjában följegyezhetjük: Berzeviczy Albert, Berczik Árpád, Eötvös Lóránd, Hugonnay Béla, Kun Gyula, Láng Lajos, Meszlényi Pál, Mihalovich Ödön, Müller Kálmán, Popovics Sándor, Rudnyánszky József, Tallián Béla, Vértessy József, Wlassics Gyula. De a kevésbbé ismertek pályafutása is épp úgy érdekelte, ha derék polgárai lettek a hazának. Viszont tanítványai is, a kik ifjú korukban rajongtak érte, tisztelettel említették nevét, a míg élt s kegyelettel gondolnak rá ha-

Cím		
Forrás:		
(Hely)		(Idő)